

KANSALLISARKISTO

Digitoidun aineiston sisällöntunnistus Kansallisarkistossa

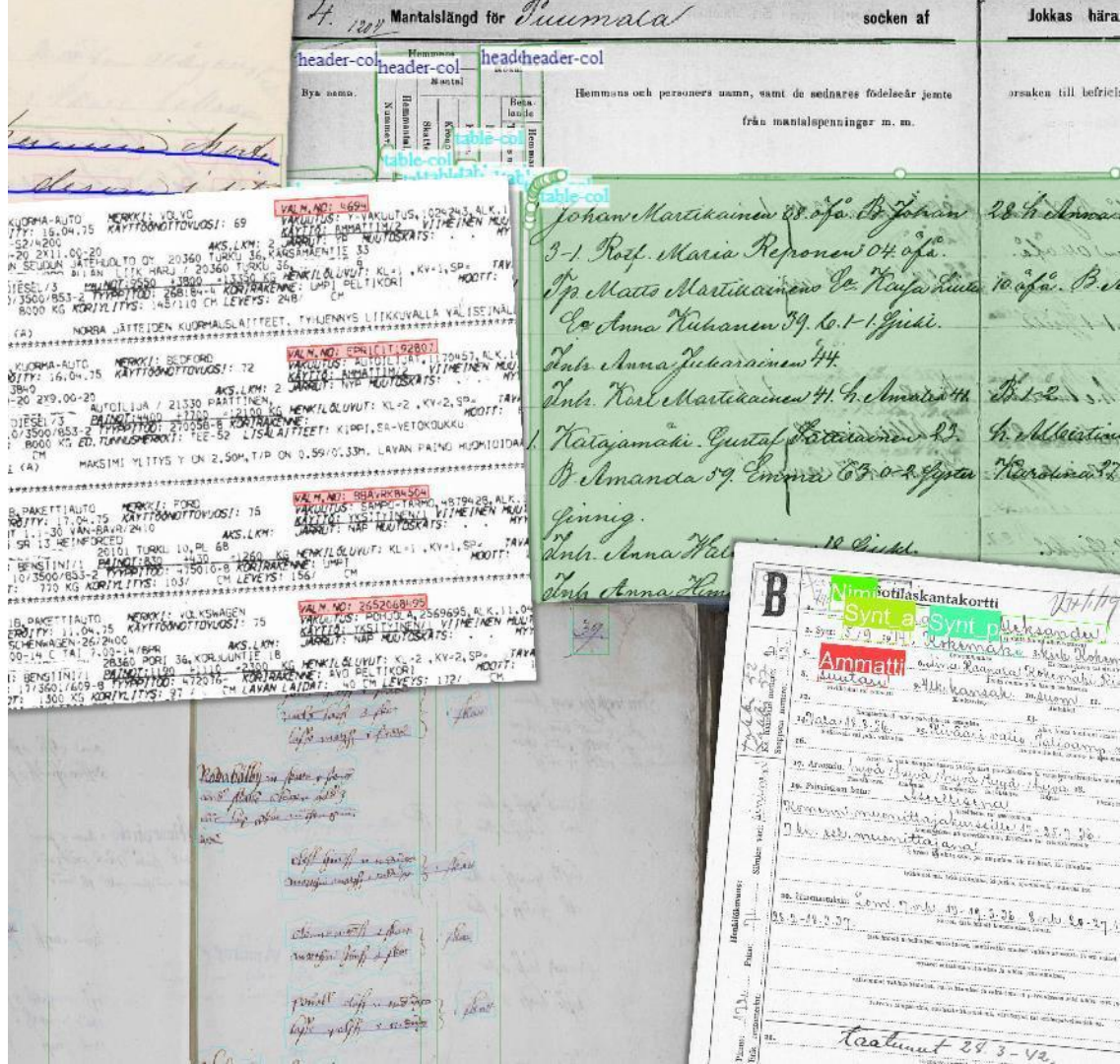
Viranomaisinfo 12.3.2026

Sanna Joska, tutkija

Data, tekoäly ja sovelluskehitys

viranomaisohjaus@kansallisarkisto.fi

13.3.2026

Digitoidun aineiston sisällöntunnistusta jo vuodesta 2016

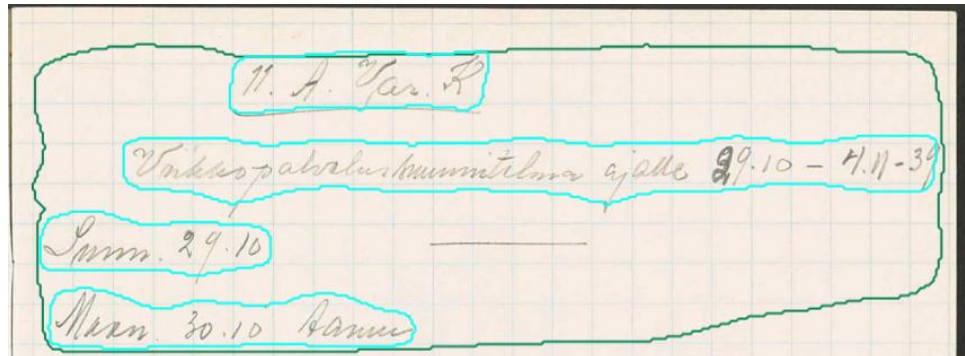
Kansallisarkisto on
kehittänyt digitoidun aineiston
sisällöntunnistusta jo vuodesta 2016

- Koneoppimisen asiantuntijat
- Tuotekehitys
- Hankkeet
- 2026: Tekoälyosaamisen laaja-
alainen hyödyntäminen
organisaatiossa

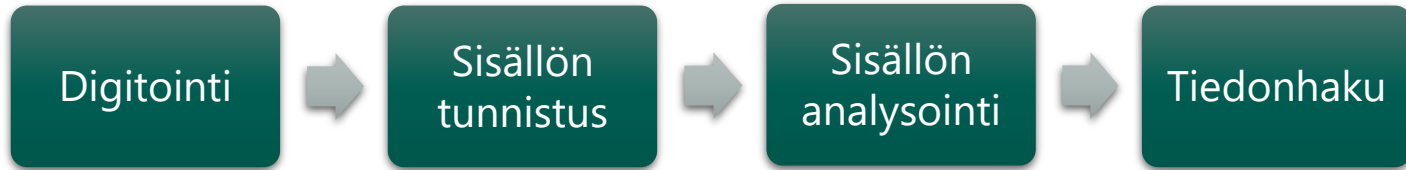
Sisällöntunnistus

- Sisällöntunnistus on automaattinen prosessi, jossa digitaalisesta aineistosta tunnistetaan ja luokitellaan informaatiota
  - Teksti, kuvat, rakenteet, metatiedot
- Tekoälyyn ja koneoppimisteknologiaan (syväoppiminen) perustuvat mallit
- Laadukas opetusaineisto takaa usein hyvät sisällöntunnistustulokset
- Sisällöntunnistus parantaa olennaisesti suurten aineistomäärien käytettävyyttä
  - Mahdollistaa esim. haut, indeksoinnin ja muun datan jatkokehityksen

- 1 11. A. Var. K.
- 2 Viikkopalvelussuunnitelma ajalle 29.10 - 4.11-39
- 3 Sunn. 29.10
- 4 Maan. 30.10 Aamu

Tekoäly asiakirjahallinnan eri vaiheissa

Kansallisarkiston sisällöntunnistusmallit 1/2

1500–1900-lukujen käsialamalli (HTR-malli)

- Jatkokoulutusaineistona lähes miljoona riviä 1500–1900-lukujen käsinkirjoitettua suomen- ja ruotsinkielistä tekstiä
- 1700–1800-luku vahvimmin edustettuna aineistossa, näiden osalta tunnistustulokset myös parhaita
- Merkkivirhe keskimäärin n. 3%
- Koulutusaineistoa pyritään lisäämään ja mallia päivittämään mahdollisuuksien mukaan – esim. viimeisimpään (syksy 2025) malliin otettiin mukaan myös 1500-luvun aineistoa

Konekirjoitetun tekstin tunnistusmalli (OCR-malli)

- Jatkokoulutettu yli 150 000 rivikuvan aineistolla (pääosin suomen- ja ruotsinkielistä)
- Konekirjoitetulla aineistolla merkkivirheprosentti 1.24–2.29%

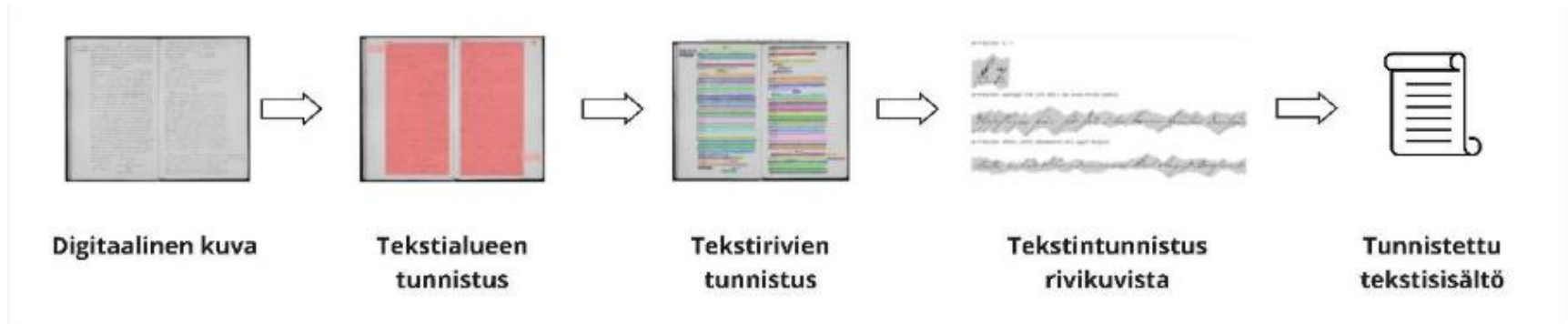
Kansallisarkiston sisällöntunnistusmallit 2/2

- **Segmentointimalli** eli tekstialue- ja rivimalli tunnistaa rakenteet kuvasta
  - Kehitetään sopimaan yhä useammille aineistotyypeille
- **Kyrillinen käsialamalli:** 1800–1900-lukujen venäjänkielistä käsialaa osaava malli kehitteillä EU:n Interreg Central Baltic –rahoitteisessa ArchXAI-projektissa
- **NER-malli** (DALAI-hanke) tunnistaa aineistosta nimientiteettejä, kuten henkilöiden ja organisaatioiden nimiä, y-tunnuksia, päivämääriä etc.

Valtion Lisenssitoimikunnalle **ORG** . Saksalainen **NORP** kirjailija, tri Friedrich Wolf **PERSON** , Berlin **GPE** - **PERSON** Pankow **GPE** , on Suomen Yleisradiolle **ORG** luovuttanut 2 käsikirjoituksensa esitysoikeuden, joista käsikirjoituksista toinen on jo esitetty ohjelmistossa ja toinen tullaan lähiaikoina esittämään. Esitysoikeuden luovuttamisesta on tri Wolf **PERSON** saamassa yhtiöltämme pakkionsa, jonka hän meille saapuneen tiedon mukaan toivoisi saavansa vastaanottaa elintarvikkeiden muodossa. Tämän vuoksi Oy.Yleisradio Ab. **ORG** anoo kunnioittavasti, että Valtion lisenssitoimikunta **ORG** myöntäisi yhtiöllemme vientilisenssin 10 kg:lle lihaa, sen lähettämistä varten tri Wolfille **PERSON** . Lisenssit pyydämme saada kahta 5 kg:n lähetystä varten. Helsingissä **GPE** , tammikuun 20 p:nä 1948 **DATE** . Hella Wuolijoki **PERSON** . Einar Sundström **PERSON** .

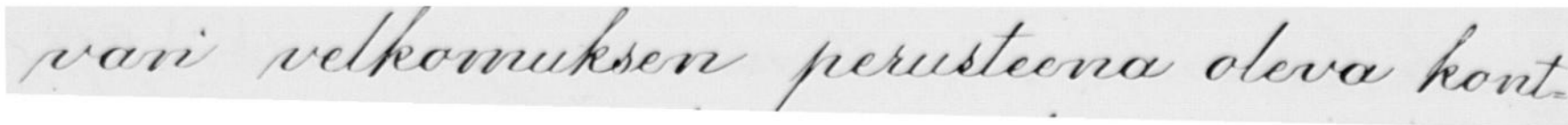

Käsialantunnistusprosessi

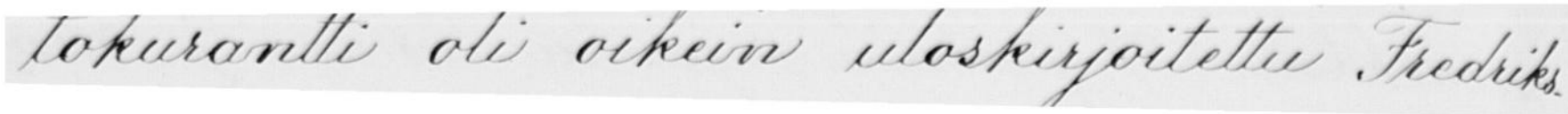
Sisällöntunnistus: käsinkirjoitetun tekstin tunnistus (HTR) 1/2

4509# Predicted: van velkomuksen perusteena oleva kont-
Original: van velkomuksen perusteena oleva kont-

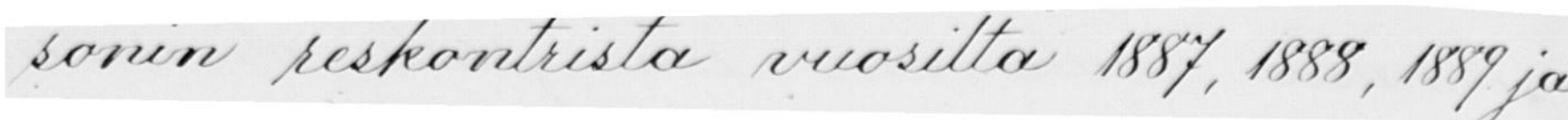
van velkomuksen perusteena oleva kont-

4510# Predicted: tokurantti oli oikein uloskirjoitettu Fredriksi
Original: tokurantti oli oikein uloskirjoitettu Fredriks-

tokurantti oli oikein uloskirjoitettu Fredriks

4511# Predicted: sonin reskontrista vuosilta 1887, 1888, 1889 ja
Original: sonin reskontrista vuosilta 1887, 1888, 1889 ja

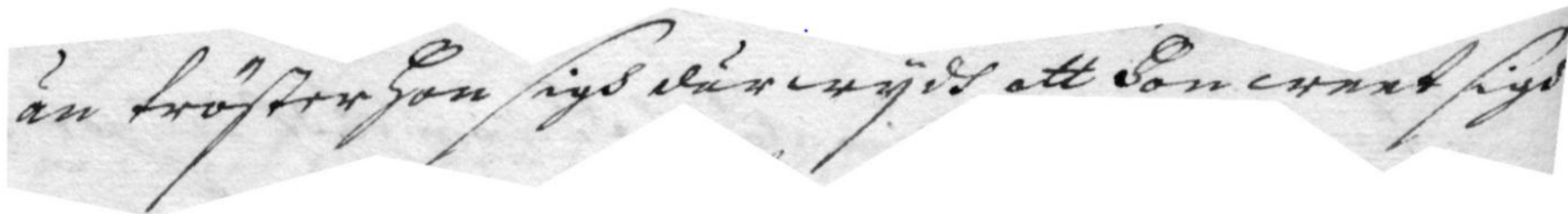
sonin reskontrista vuosilta 1887, 1888, 1889 ja

Sisällöntunnistus: käsinkirjoitetun tekstin tunnistus (HTR) 2/2

83# Predicted: än tröster hon sigh där wydh att hon weet sigh

Original: än tröster Hon sigh därwydh att Hon weet sigh

A snippet of handwritten text on aged paper, showing the words 'än tröster hon sigh därwydh att hon weet sigh' in a cursive script.

84# Predicted: wara oskyllldigh, och tackar Gudh därföre

Original: wara oskyldigh, och tackar Gudh därföre

A snippet of handwritten text on aged paper, showing the words 'wara oskyldigh, och tackar Gudh därföre' in a cursive script.

Kuolleet

Haminan

seurakunnassa v:n 1936

neljänneksellä.

(Lähetettävä Tilastolliseen päätoimistoon 15 päivän kuluessa neljänneksen päättymisestä)

Kuoleman aika	Sivu pää-	Kuolleen nimi, sääty ja osoite	Syntymä- aika	Ikä	Naimen, Leski, Br Tapp	Kuoleman syy	Miehen	Vainon
				V	M	P		

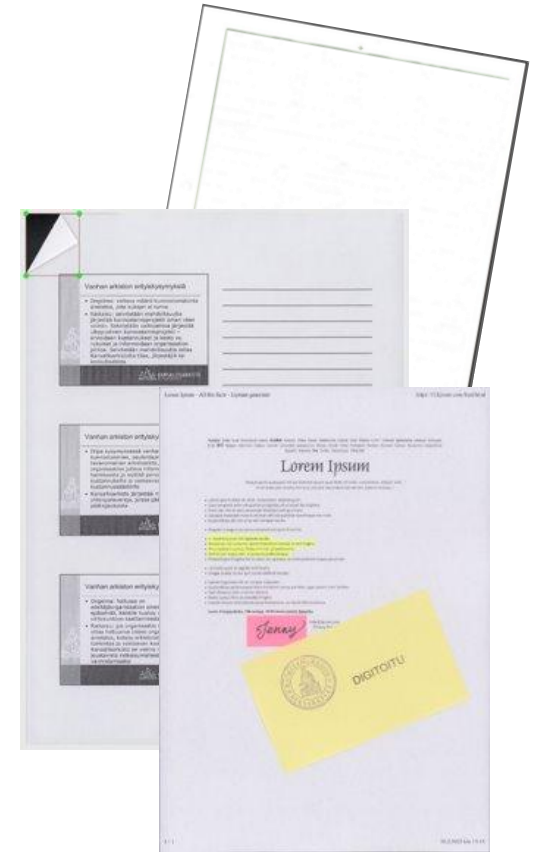
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Kuukausi	Päivä	u pääkirja	Kuolleen nimi, sääty ja osoite	Syntymäaika	Ikä: Vuotta	Kuukaut	Ikä: Päivää	ut, Leski,	Kuoleman syy	Miehenp.	Vaimonp.
2	Tammik.	12	591	Saikkonen, Iida Maria, työm. vo	7.I 1884	52		5	Nainut	a) Carcinoma cordis e anemia secundis		1
3	"	15	546	Rautaleins, Matilda, johtajan leski	13.III. 1876	59	10	2	leski	a) Myodegeneratio cordis (3030 sar	81	lis
4	"	16	920	Lautala, Antti, kalastaja	22.XII	95		24	"	a) Haama- raspiacordis	1	
5	"	20	371	Lindblad, Elina Augusta, työnjoht.	2.IX. 1859	76	4	14	"	a) Arterio sc b) Marasmus sc	eron	1
6	"	27	428	Nakari, Tuomas, suutari	1.II 1873	62	10	26	n-nut	Harmorrhag cerebri. b) Samoin.	19/	
7	"	29	297	Korttila, Hellin, laivankulj. tytär.	27.VII 1914	21	6	2	n:ton	a) Tuberculum pulmo. b) sa	s. mini	1
8	Helmik.	5	512	Pousi, Anna Maria, leski	20.I. 1867	68		15	leski	a) Myodegeneratio insufficiens cordis atio tio siv	1	
9	"	13	689	Takalahti, Kaarle Antinp. talonmies.	25.I. 1865	71		18	nton	a) Myodegeneratio et insufficia cordia sa 7/5 ole in.		
10	"	17	44	Betán, Mariaana, leski	20.V 1874	61	8	27	leski	a) Vitium ca 3020; b) Insufficiencia cor	Pelin	1
11	"	13	71	Eriksson, Aron Johan, ent. pol. konst	15.VI 1876	59	7	28	n-nut.	a) Hypertonia arterialis. mon	1	
12	"	25	290	Kitunen Helena. leski	6.1. 1849	87	1	20	leski	a) Marasmus senilis; b.) Bronchum velko-		1
13	Maalisk	19	426	Naakka, Amanda, työmiehen vaimo	6.9.1898	37	6	13	n-nut	a) Tuberculo meningium	sia. bää in	1
14	"	23	73	Eriksson, Vilhelm. työmies	6.8 1862	73	7	17	"	a) Samoon hepatio. b) samoin.	1	
15	"	28	464	Paavola, Maria Kristiina, leski	23.5. 1851	84	10	5	leski	a&b) Marasmus senilis. Myo insuf	-"- lago	lin

"	25	290	Kitunen, Helena, leski	6.1. 1849	87	1	20	leski	a) Tuberculo meningium	1	
Maalisk	19	426	Naakka, Amanda, työmiehen vaimo	6.9. 1898	37	6	13	n-nut	a) Tuberculo meningium et insufficiens cordis	1	
"	23	73	Eriksson, Vilhelm, työmies	6.8 1862	73	7	17	"	a) Samoon hepatio. b) samoin.	1	
"	28	464	Paavola, Maria Kristiina, leski	23.5. 1851	84	10	5	leski	a) Marasmus senilis. Myo insuf	1	

LISARKISTO

Tulossa: Analytiikkainfrastruktuuri osana massadigitointia

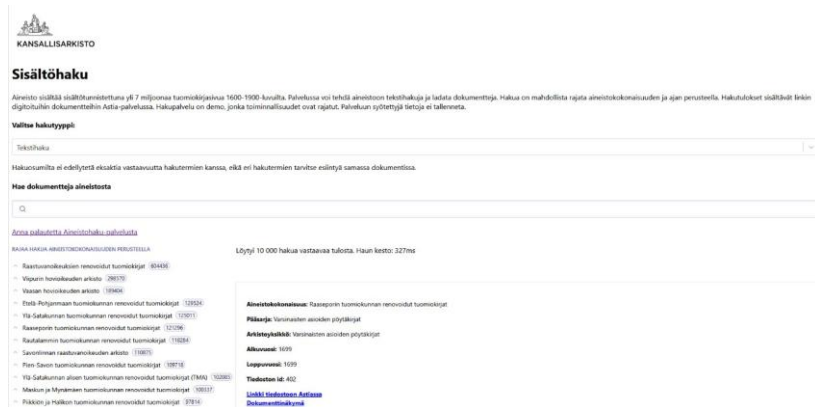
- Analytiikkainfrastruktuuri tarjoaa sisällöntunnistuspalvelut osaksi massadigitoinnin prosessia
- Tekstintunnistus (HTR ja OCR)
- Digitoinnin automaattisen laadunvarmistuksen komponentit (DALAI-hanke). Jos virhe havaitaan, aineisto skannataan uudestaan:
  - tyhjien sivujen tunnistus
  - post-it-lappujen tunnistus
  - taittuneiden kulmien tunnistus
  - Rotaation tunnistus
- Viranomaisten tarpeista nouseva sisällöntunnistuksen kehitystyö, esim. tunnistustuloksen laadunparannus

Tiedonhaku sisältötunnistetuista aineistoista

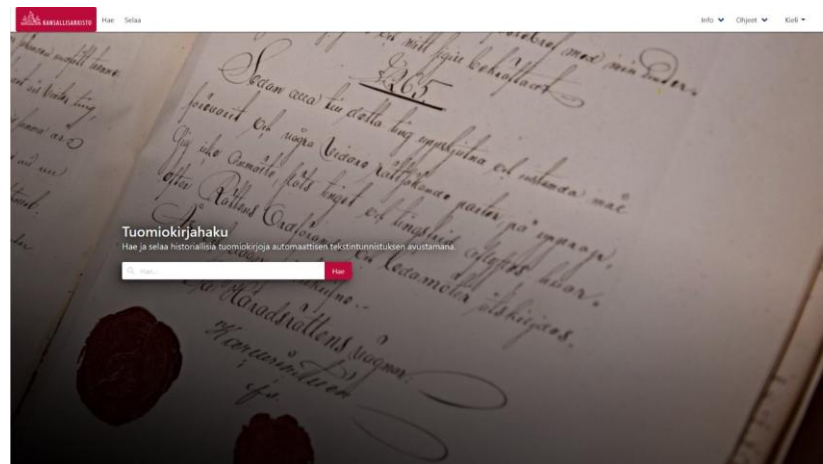
Sisältöhaku

<https://sisaltohaku.demo.kansallisarkisto.fi/>

Tuomiokirjahaku

<https://tuomiokirjat.kansallisarkisto.fi/#/>

Tiedonhaku: MCP

MCP (Model Context Protocol) on avoimen lähdekoodin protokolla, joka yhdistää tekoälymallit ulkoisiin tietolähteisiin ja palveluihin – sen sijaan että tekoäly olisi rajoitettu vain harjoitusdataansa, se voi reaaliaikaisesti hakea tietoa tietokannoista, API:sta ja paikallisista järjestelmistä.

- Kansallisarkisto tehnyt kokeiluja MCP-protokollan kanssa
- Tekoälypalvelun (esim. ChatGPT, Claude) kautta mahdollista tehdä hakuja palveluihin luonnollisella kielellä

SJ

Etsin tietoa lapsen elatusasioista Turun ja Porin läänin alueelta 1900-luvun alusta. Etsi, paljonko lapsen elatusasioita on käsitelty käräjillä ja kerro pääpiirteitä jutuista.

Etsin Turun ja Porin läänin alueen tuomiokirjoista tietoa lapsen elatusasioista 1900-luvun alusta.

N

Haun rajaaminen ajan ja paikan mukaan

N

Tekstihaku

Etsin nyt tarkemmin nimenomaan Turun ja Porin lääniin kuuluvia tuomiokirjoja sekä hakusanalla "lapsen elatus":

N

Tekstihaku

Request

```
{
  `size`: 30,
  `text`: `lapsen elatus`,
  `index`: `tuomiokirjat`
}
```

Response

```
[{"text": "Total results: 490, showing 30 hits from position 0"},
```

Erinomaista! Löysin paljon aineistoa. Nyt etsin tarkemmin Turun ja Porin lääniin kuuluvia tuomiokirjoja. Etsin erityisesti Porin raastuvanoikeuden ja muiden Turun ja Porin läänin alueen tuomiokuntien dokumentteja:

N

Haun rajaaminen ajan ja paikan mukaan

Loistava! Löysin 21 tapausta Porin raastuvanoikeudesta. Nyt etsin lisää tietoa Turun seudulta:

KANSALLISARKISTO

kansallisarkisto.fi

@kansallisarkisto

@kansallisarkisto.fi